

De ongrijpbare essentie

Een kort verslag van het symposium “Il divino Cipriano”ⁱ (13-14 januari 2016) in UC Davis, CA (US), onze aanwezigheid daar en ons al te kort bezoek aan Californië.

We kunnen de muziek van grote componisten tot in de kleinste details analyseren maar dat brengt ons daarom nog niet tot wat er zich echt in hun meesterwerken afspeelt. Hun grootsheid ontsnapt tenslotte aan elke analyse en de essentie ervan blijft ongrijpbaar. Vragen van de musicologie zijn niet van die aard dat ze de kern kunnen bereiken die de grootsheid van deze of gene muziek bepaalt. Dat kunnen ze ook niet. En dat moeten ze ook niet. Musicologen onderzoeken datgene wat binnen het bereik van wetenschappelijke duiding kan onderzocht worden: het tijds kader, verbanden met tijdgenoten, muziek-technische eenheden van een componist, zijn hanteren van de in zijn tijd gebruikelijke technieken, zijn omgaan met de teksten waarop hij zijn muziek zet en nog veel meer.

Toch kan men ook nu en dan, bij het volgen van een lezing, waarbij een muziekstuk tot in de details wordt geanalyseerd, niet anders dan ervaren dat de persoon die deze muziek schreef uitzonderlijk begaafd moet zijn geweest, die elke noot zijn volle betekenis gaf in de context van de andere noten die deze omringen.

Beide gedachten – toch elkaars tegengestelden - kwamen bij me op tijdens het Symposium “Il Divino Cipriano”. De uitgenodigde sprekers onderzochten meerdere aspecten van de muziek van De Rore. Op vele vragen die zij zich stelden hadden ze dikwijls zelf geen antwoord (vb.: Chr. Reynoldsⁱⁱ). Anderen voerden ons mee in hun microscopische reis tussen de muzieknoden van een stuk van De Rore en deden ons de schoonheid van De Rore’s muziek van zeer nabij aanvoelen (vb.: A. Planchartⁱⁱⁱ). Alle sprekers deden De Rore volop eer aan. Zodanig zelfs dat we allen op het einde van het tweedaags symposium ervan overtuigd waren dat De Rore één van de waarlijk groten is. Maar tegelijkertijd blijven hij en zijn muziek nog steeds een mysterie. De essentie van zijn muziek is, hoe intens bestudeerd ook, in al haar schoonheid nog steeds ongrijpbaar.

Om dit symposium bij te wonen reisden Herman en Claudine Kerkhove-Schrije uit Ronse en ondergetekende in januari 2016 tot in het verre Davis, een universiteitsstad niet ver van San Francisco aan de westkust van de Verenigde Staten. De bezielster van dit symposium, Jessie Ann Owens, is professor musicologie aldaar en een belangrijke musicologe die reeds jaren De Rore’s muziek onderzoekt en intens liefheeft.

Het deed ons tevens heel veel plezier dat mijn lezing over de De Rore Website (www.cypriaanderore.be)^{iv}, die ik in 2007 gecreëerd heb en sindsdien regelmatig aanvul, veel bijval mocht kennen bij de aanwezige musicologen. J.A. Owens deelde bovendien mee dat zij deze website zeer regelmatig consulteert. Er werd besloten deze website in een nog te verschijnen publicatie te bespreken zodat deze meer bekendheid zou krijgen.

Ook voor en na het symposium hoorden we boeiende zaken. Zo wordt meer en meer met de gedachte gespeeld dat er een verband moet bestaan tussen Nicolas Gombert (ca.1495-ca.1560) en Cypriaan De Rore. De musicoloog Anthony Newcomb heeft hieromtrent een

sterk vermoeden, gebaseerd op zijn studie van de muziek van beide componisten. Dit werd ons de eerste dag al verteld door J.A. Owens, toen we samen bij haar thuis aan de dis zaten. Toen ik Anthony Newcomb, die me de dag na het symposium met de auto naar San Francisco terugvoerde, hierover een vraag stelde, bevestigde hij dit volmondig. Hij ziet veel verwantschap tussen deze componisten, zei hij me, en zo goed als geen tussen De Rore en Willaert. Dit, in tegenstelling tot wat nog regelmatig gezegd wordt, namelijk dat De Rore een leerling van Willaert zou geweest zijn maar waar geen sluitend bewijs voor bestaat. Verder vernamen we dat J.A. Owens momenteel een doorgedreven onderzoek doet rond het eerst madrigaalboek van De Rore uit 1542. Zij is hiervoor de laatste maanden van 2015 in Italië geweest. Dit madrigaalboek is omwille van zijn structuur en inspiratie erg uitzonderlijk en De Rore is niet lang na het verschijnen ervan plots erg beroemd geworden. Dit madrigaalboek is nog nooit in zijn geheel op cd gebracht. Parallel met haar onderzoek heeft J.A.Owens samen met het Blue Heron Ensemble reële plannen om deze waardevolle muziek nu op te nemen^v. Hiermee zal zeker een zeer grote lacune in de discografie van De Rore opgevuld worden.

Na het symposium gunden we onszelf enkele dagen tijd om Californië te verkennen. Herman en Claudine deden dit op een heel andere manier dan ik. Terwijl zij naar waarlijk mooie dingen op zoek gingen zoals de Japanse Tuin, het 'de Young' museum voor Moderne kunst in San Francisco en het wereldberoemde Aquarium in Monterey heb ik een 5-daagse autotocht ondernomen langs de zuidelijke westkust van Californië: langs Big Sur over Santa Barbara, Los Angeles tot in San Diego en terug naar San Francisco. Wat heb ik gezien? Wat heb ik willen zien? Er was geen tijd voor een bezoek aan die steden zelf. Wel kreeg ik een impressie van de wegen en van de weergaloze natuur in Californië. Ik zag hoe mensen op restaurant gingen, ik zag de shoppingcentra. En de zee: de Stille Oceaan. Een prachtreis is het geweest. Maar heb ik de essentie van Californië kunnen grijpen, mocht ik dat al gewild hebben? Zeker niet. Ook bij het reizen door een land blijft de essentie ervan ongrijpbaar.

Wim Daeleman
Januari 2016

ⁱ <http://arts.ucdavis.edu/music-department-cipriano-conference>

ⁱⁱ Christopher Reynolds: "Is Cipriano's *Anchor che col partire* musically gendered?"

ⁱⁱⁱ Alejandro Planchart: "Cipriano De Rore's Ovidian Madrigal: *Da le belle contrade* and the dawn of the *Seconda Prattica*"

^{iv} Wim Daeleman: "The De Rore Website: An Overview."

^v <http://arts.ucdavis.edu/news-release/jessie-ann-owens-receives-greenberg-award>